

EUROPAPARLAMENTET

1999

2004

Plenarhandling

SLUTLIG VERSION
A5-0478/2003

11 december 2003

BETÄNKANDE

om en gemenskapsram för upphovsrättsorganisationer
(2002/2274(INI))

Utskottet för rättsliga frågor och den inre marknaden

Föredragande: Raina A. Mercedes Echerer

PR_INI

INNEHÅLL

	Sida
PROTOKOLLSIDA	4
FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION	5
MOTIVERING	14
YTTRANDE FRÅN UTSKOTTET FÖR EKONOMI OCH VALUTAFRÅGOR.....	20
YTTRANDE FRÅN UTSKOTTET FÖR KULTUR, UNGDOMSFRÅGOR, UTBILDNING, MEDIER OCH IDROTT.....	22

PROTOKOLLSIDA

Vid plenarsammanträdet den 16 januari 2003 tillkännagav talmannen att utskottet för rättsliga frågor och den inre marknaden i enlighet med artikel 163 i arbetsordningen hade beviljats tillstånd att utarbeta ett initiativbetänkande om en gemenskapsram för upphovsrättsorganisationer och att utskottet för kultur, ungdomsfrågor, utbildning, medier och idrott hade utsetts till rådgivande utskott.

Vid plenarsammanträdet den 6 november 2003 tillkännagav talmannen att utskottet för ekonomi och valutafrågor också utsetts till rådgivande utskott.

Vid utskottssammanträdet den 28 maj 2002 hade utskottet för rättsliga frågor och den inre marknaden utsett Raina A. Mercedes Echerer till föredragande.

Vid utskottssammanträdena den 7 oktober, 17 och 26 november och 2 december 2003 behandlade utskottet förslaget till betänkande.

Vid det sistnämnda sammanträdet godkände utskottet enhälligt förslaget till resolution.

Följande ledamöter var närvarande vid omröstningen: Willi Rothley (ordförande för sammanträdet), Ioannis Koukiadis och Bill Miller (vice ordförande), Raina A. Mercedes Echerer (föredragande), Paolo Bartolozzi, Maria Berger, Ward Beysen, Brian Crowley, Janelly Fourtou, Marie-Françoise Garaud, Evelyne Gebhardt, Fiorella Ghilardotti, José María Gil-Robles Gil-Delgado, Malcolm Harbour, Lord Inglewood, Hans Karlsson, Sir Neil McCormick, Toine Manders, Manuel Medina Ortega, Angelika Niebler (suppleant för Kurt Lechner), Marcelino Oreja Arburúa (suppleant för Klaus-Heiner Lehne), Anne-Marie Schaffner, The Earl of Stockton, Astrid Thors, Marianne L.P. Thyssen, Ian Twinn (suppleant för Rainer Wieland) och Stefano Zappalà.

Yttrandena från utskottet för ekonomi och valutafrågor och utskottet för kultur, ungdomsfrågor, utbildning, medier och idrott bifogas detta betänkande.

Betänkandet ingavs den 11 december 2003.

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION

om en gemenskapsram för upphovsrättsorganisationer (2002/2274(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

- med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artiklarna 95 och 151,
- med beaktande av artiklarna 17, 22 och 41 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna,
- med beaktande av artikel III - 181 i utkastet till fördrag om upprättande av en konstitution för Europa,
- med beaktande av resolutionen av den 15 maj 2003 om skydd för artister på det audiovisuella området¹,
- med beaktande av de olika internationella avtalen på detta område, bland annat Romkonventionen av den 26 oktober 1961 om skydd för utövande konstnärer, framställare av fonogram och radioföretag, Bernkonventionen av den 24 juli 1971 för skydd av litterära och konstnärliga verk, Genèvekonventionen av den 29 oktober 1971 om skydd för framställare av fonogram mot otillåten kopiering av deras fonogram, WIPO:s fördrag om upphovsrätt av den 20 december 1996, WIPO:s fördrag om framföranden och fonogram av den 20 december 1996 och WTO-avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (TRIPS-avtalet) av den 15 april 1994,
- med beaktande av gemenskapens regelverk på detta område, det vill säga direktiv 91/250/EEG² om rättsligt skydd för datorprogram, direktiv 92/100/EEG³ om uthyrnings- och utlåningsrättigheter och närstående rättigheter, direktiv 93/83/EEG⁴ om samordning av vissa bestämmelser om upphovsrätt och närstående rättigheter avseende satellitsändningar och vidareändring via kabel, direktiv 93/98/EEG⁵ om harmonisering av skyddstiden för upphovsrätt och vissa närstående rättigheter, direktiv 96/9/EG⁶ om rättsligt skydd för databaser, direktiv 2001/29/EG⁷ om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället, samt direktiv 2001/84/EG⁸ om följerrätt för upphovsmän till konstverk,
- med beaktande av artikel 163 i arbetsordningen,
- med beaktande av betänkandet från utskottet för rättsliga frågor och den inre marknaden

---

¹ P5_TA(2003)0221.

² EGT L 122, 17.5.1991, s. 42.

³ EGT L 346, 27.11.1992, s. 61.

⁴ EGT L 248, 6.10.1993, s. 15.

⁵ EGT L 290, 24.11.1999, s. 9.

⁶ EGT L 77, 27.3.1996, s. 20.

⁷ EGT L 6, 10.1.2002, s. 70.

⁸ EGT L 272, 13.10.2001, s. 32.

och yttrandena utskottet för ekonomi och valutafrågor och från utskottet för kultur, ungdomsfrågor, utbildning, medier och idrott (A5-0478/2003).

1. Europaparlamentet konstaterar att utnyttjande och förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter har diskuterats på gemenskapsnivå sedan 1995.
2. Europaparlamentet understryker att EG-lagstiftaren erkänt och godtagit kollektiv förvaltning av rättigheter som en giltig form av rättighetsförvaltning sedan 1992. I direktiv 92/100/EEG av den 19 november 1992 om uthyrnings- och utlåningsrättigheter och vissa upphovsrätten närstående rättigheter, ges upphovsmän och artister uttryckligen möjlighet att överlåta förvaltningen av deras rättigheter att motta rättvis ersättning för uthyrning – rättigheter som de inte kan avsäga sig – till upphovsrättsorganisationer som företräder dem. Direktiv 93/83/EEG av den 27 september 1993 om samordning av vissa bestämmelser om upphovsrätt och närstående rättigheter avseende satellitsändningar och vidareändring via kabel, innehåller bestämmelser om obligatorisk kollektiv förvaltning av rättigheter till vidareändring via kabel. I Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/84/EG av den 27 september 2001 om följerrätt för upphovsmän till konstverk, hänvisas det uttryckligen till medlemsstaternas möjlighet att föreskriva obligatorisk eller frivillig kollektiv förvaltning av rätten för upphovsmän till originalkonstverk att erhålla royalties. Dessa direktiv hör till gemenskapens regelverk.
3. Europaparlamentet konstaterar att förvaltningen av upphovsrätt och närstående rättigheter utgör, jämte de befintliga rättigheterna och bestämmelserna om deras efterlevnad, det tredje oundgängliga ledet i regelverket om upphovsrätt och närstående rättigheter.
4. Europaparlamentet påpekar att cirka 5-7 procent av EU:s BNP härrör från produkter och tjänster som omfattas av upphovsrätt och närstående rättigheter.
5. Europaparlamentet konstaterar att direktiv 2001/29/EG utgör ett viktigt steg för skapandet av en inre marknad för upphovsrätt, och att de anpassningar som blivit nödvändiga i och med digitaliseringen även kan medföra en anpassning i fråga om förvaltningen av dessa rättigheter.
6. Europaparlamentet konstaterar att det när det gäller upphovsrätt och närstående rättigheter är det av avgörande betydelse att alla berörda i värdekedjan får delta i tillräcklig och lämplig utsträckning och att rättigheter kan förvärfvas snabbt, rättvist och professionellt, för att såväl ekonomiska som kulturella framgångar skall kunna uppnås.
7. Europaparlamentet stöder kravet på att en lämplig ersättning skall utgå för varje användning, i överensstämmelse med gällande lag och undersökningen av de tre etapperna, särskilt i de fall som bygger på ett lagligt utnyttjande och som ger rätt till ersättning (tvångslicens, privatkopiering, biblioteksverk).
8. Europaparlamentet anser med anledning av EU:s utvidgning att lämpliga åtgärder kan behöva vidtas när det gäller kollektiv förvaltning av rättigheter.
9. Europaparlamentet påminner om att de tekniska stödprogram inom Phare och Tacis som EU inrättat på området för immateriella rättigheter understödde och möjliggjorde utvecklingen av upphovsrättsorganisationer i de central- och östeuropeiska länderna och

OSS och särskilt, som en del av föranslutningsstrategin, i de nya medlemsländerna.

10. Europaparlamentet betonar att det i de nya medlemsstaterna fortfarande saknas upphovsrättsorganisationer för alla sektorer, rättssinnehavare och repertoarer. De befintliga upphovsrättsorganisationerna är ännu inte stabila och har svårt att samla in ersättningar för sina medlemmar. Därför bör de särskilt inrättade stödprogrammen för upphovsrättsorganisationerna i dessa länder fortsätta – som en del av föranslutningsstrategin inom ramen för Phare och Tacis-programmen –, för att öka cirkulationen av verk, främja tillvaratagandet av det europeiska kulturarvet och stärka rättssäkerheten. Europeiska kommissionen anmodas att lägga fram ett förslag om detta.

1. DEN INRE MARKNADEN

11. Europaparlamentet betonar att skydd och förvaltning av rättigheter grundar sig på territorialitetsprincipen och på folkrättsliga fördrag. Europaparlamentet betonar också att de anpassningar som blivit nödvändiga vad gäller förvaltning av rättigheter, i och med digitaliseringen (framför allt globala distributionsmekanismer), ännu inte genomförts i tillräcklig omfattning.
12. Europaparlamentet anser att det är nödvändigt att alla gemenskapsåtgärder vad gäller utnyttjande och förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter, i synnerhet vad gäller ett effektivt kollektiv förvaltning av rättigheter på den inre marknaden, måste vidtas med beaktande av de upphovsrättsliga principerna och konkurrenslagstiftningen, och i enlighet med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.
13. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att se till att man, i fråga om de upphovsrättsorganisationer som är tjänsteleverantörer och vars verksamhet omfattas av det kommande förslaget om den inre marknaden för tjänster, tar hänsyn till dessa organisationers egenskaper av förvaltare och deras särskilda ansvar för kulturella och sociala aspekter och för samhället som sådant.

2. KONKURRENS

14. Europaparlamentet konstaterar att de monopol – de jure eller de facto – som upphovsrättsorganisationerna i sig utgör, inte skapar något konkurrensproblem, förutsatt att dessa inte tillämpar orimliga begränsningar på sina medlemmar eller på eventuella kunders utnyttjande av rättigheter. Upphovsrättsorganisationerna uppfyller en funktion för det allmänna intresset såväl som för rättssinnehavarnas och användarnas intressen, och kräver därför en viss reglering. Parlamentet påpekar konkurrenslagstiftningens betydelse då det gäller att undersöka upphovsrättsorganisationers tänkbara missbruk av en monopolställning, för att även i framtiden kunna garantera förvaltningen av rättigheter.
15. Europaparlamentet konstaterar däremot att den verkliga utmaningen när det gäller tillgång till och spridning av verk eller tjänster som omfattas av en upphovsrätt eller en närstående rättighet, liksom utnyttjande och förvaltning av dessa verk och tjänster består i stället i den ökade vertikala koncentrationen inom mediesektorn. Europaparlamentet begär därför att kommissionen övervakar den vertikala mediekoncentrationen och dess inflytande på förvaltningen av rättigheter, och vid behov vidtar erforderliga åtgärder.

16. Europaparlamentet begär därför att kommissionen gör en kritisk utredning av den vertikala mediekoncentrationen och dess inflytande på förvaltningen av rättigheter.
17. Europaparlamentet anser att rättsinnehavarna liksom användarna och konsumenterna av verken och de andra alstren har ett intresse av att rättigheterna tydliggörs på ett enkelt, snabbt och pålitligt sätt. Samtliga gemenskapsåtgärder måste ta full hänsyn till de särskilda aspekterna av såväl rättsinnehavet som utövandet av en upphovsrätt och närstående rättigheter för att undvika att felaktig resursallokeringen ur ekonomisk och kulturell synvinkel.
18. För att kunna garantera en god förvaltning av rättigheter även i framtiden begär därför Europaparlamentet att man endast tillämpar konkurrensreglerna vid överträdelser, dock under förutsättning att man inför och kontrollerar en viss grad av insyn.

3. INFORMATIONSSAMHÄLLET

19. Europaparlamentet anser att de pågående diskussionerna om kollektiva ersättningsanspråk för privatkopiering och om system för förvaltning av digitala rättigheter (Digital Rights Management Systems – DRMS) får konsekvenser för skyddet för och förvaltningen av rättigheter. Vidare anser parlamentet att DRMS utgör ett adekvat hjälpmedel för att åstadkomma en förbättrad förvaltning av rättigheter.
20. Europaparlamentet erkänner att införandet av system för förvaltning av digitala rättigheter kan leda till en mer individuellt anpassad ersättning, men de kommer till en början inte automatiskt att ersätta ersättning för privatkopiering. Parlamentet konstaterar vidare att de flesta av upphovsrättsorganisationernas verksamhetsområden inte kan ersättas av DMRS.
21. Europaparlamentet menar att en framgångsrik användning av DRMS förutsätter att systemen används på grundval av principer om upphovsrätt, närstående rättigheter och kompatibilitet. Därvidlag måste hänsyn tas till i synnerhet rättsinnehavarnas lika möjligheter, det behövs enhetliga kodningsstandarder och de aktuella dataskyddsbestämmelserna måste respekteras fullt ut.
22. Europaparlamentet anser att när det gäller ersättningsanspråk som skall infordras och i de fall då det inte är möjligt att använda ett system med godkännanden eller licenser, bör en marknadsundersökning genomföras i enlighet med direktiv 2001/29/EG, bland annat i syfte att förhindra förvirring hos och onödig administrativ belastning för användarna, samt för att skapa en rättvis balans mellan de olika sektorerna.

4. UPPHOVSRÄTTSORGANISATIONER

23. Europaparlamentet betonar att skydd för och kollektiv förvaltning av immateriella rättigheter är viktiga faktorer för att stimulera den kulturella kreativiteten och påverka utvecklingen av kulturell och språklig mångfald.
24. Europaparlamentet betonar vikten av att finna en balans mellan, å ena sidan, konstnärens och rättsinnehavarens rättigheter och intressen och, å andra sidan, behovet av att garantera största möjliga spridning av deras verk till nytta för den potentiella publiken. I det avseendet innebär upphovsrättsorganisationer en stor fördel för hela kedjan genom att de

underlättar användarnas tillgång till verkens innehåll och spridningen av verken.

25. Europaparlamentet påpekar att upphovsrätten inbegriper två huvudtyper av rättigheter: dels ekonomiska rättigheter, som innebär rätt att mångfaldiga, förmedla till allmänheten (även sända), distribuera etc, dels ideella rättigheter, som omfattar upphovsmannens och utövarens rätt att invända mot eventuella förvrängningar, förvanskningar eller andra ändringar i hans eller hennes verk.
26. Europaparlamentet erkänner upphovsrättsorganisationernas viktiga roll. De är en absolut nödvändig länk mellan skaparna och användarna av upphovsrättsligt skyddade verk, eftersom de ser till att konstnärer och rättsinnehavare får ersättning när deras verk används. Den tekniska utvecklingen har lett till nya former av skyddade verk, särskilt på multimedieområdet, och har ökat möjligheterna att internationellt utnyttja immateriella rättigheter. Enskilda konstnärer och rättsinnehavare har ingen möjlighet att själva övervaka de nya svårigheterna.
27. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att – när frågan om upphovsrättsorganisationer behandlas – ta hänsyn till den kulturella dimensionen av kollektiv rättighetsförvaltning. Konstnärers och rättsinnehavares rättigheter skyddas genom nationell lagstiftning, Bernkonventionen, TRIPS- och WIPO-avtalen och flera EU-direktiv. Upphovsrättsorganisationerna regleras däremot på nationell nivå i enlighet med befintliga nationella, europeiska och internationella bestämmelser. Bestämmelserna om upphovsrättsorganisationer varierar från en EU-medlemsstat till en annan beroende på de historiska, rättsliga, ekonomiska och – framför allt – kulturella skillnaderna mellan medlemsstaterna.
28. Europaparlamentet framhåller att vissa upphovsrättsorganisationers strategi (i synnerhet på musikområdet) att med hjälp av sina distributionsbestämmelser främja icke-kommersiella men kulturellt viktiga verk bidrar till kulturell utveckling och mångfald. Parlamentet erkänner även upphovsrättsorganisationernas kulturella och sociala verksamhet, genom vilken dessa även blir utövare av offentlig makt.
29. Europaparlamentet signalerar att kommissionens framtida EU-direktiv om TV, radio, förmedling, sändning och telekommunikationer på det digitala området måste erkänna och innehålla bestämmelser om ägande och skydd som baseras på principen om upphovsmannarätt. EU skulle på så sätt stärka den europeiska konsten och kulturen och öka konstnärernas, även författares, musikers och filmmakares, förtroende eftersom de då vet att deras nya verk kommer att åtnjuta korrekt skydd mot pirattillverkning och att ideella rättigheter och ekonomisk stimulans garanteras.
30. Europaparlamentet framhåller att avsaknaden av förmånliga förfaranderegler för upphovsrättsorganisationerna och av strukturer för snabb biläggning av tvister leder till ett ineffektivt skydd för upphovsmännen och till ökade förvaltningskostnader. Parlamentet betonar att förvaltningsbolagen på grund av sin karaktär och uppgift måste administreras och kontrolleras av rättsinnehavarna.
31. Europaparlamentet betonar att upphovsrättsorganisationer är det viktigaste alternativet för ett effektivt skydd av konstnärernas upphovsrätt, att dessa bolag måste arbeta enligt principerna om öppenhet, demokrati och medverkan av upphovsmännen. Parlamentet

betonar att införandet av skäligen ersättning i utbyte mot fri reproduktion för privat bruk är det enda sättet att säkerställa att upphovsmännen får rättvis ersättning och att användarna lätt får tillgång till verk som omfattas av immateriell äganderätt och att detta inte kan ersättas av system för förvaltning av digitala rättigheter (DRMS).

32. Europaparlamentet välkomnar initiativ såsom ISAN-nummer (International Standard Audiovisual Number) som erkänns av FN-organisationen ISO (Internationella standardiseringsorganisationen), vilket gör det möjligt att utnyttja mjukvara för att fastställa när och var ett audiovisuellt verk används. Parlamentet ställer sig rent allmänt positivt till att internationellt samarbete på detta område främjas.
33. Europaparlamentet framhåller att ett viktigt kriterium, men inte det enda, för rättsinnehavarnas representation i de organ som administrerar och kontrollerar upphovsrättsorganisationerna bör vara det ekonomiska värde av rättigheterna som varje rättsinnehavare bidrar med till upphovsrättsorganisationen och att det även måste säkerställas i lagstiftningen att upphovsmannen fritt kan besluta vilka rättigheter som skall överlåtas på en upphovsrättsorganisation och vilka som skall förvaltas av upphovsmannen personligen.
34. Europaparlamentet föreslår att potentialen i nya teknologier och distributionsnät skall utnyttjas på ett kreativt sätt när det gäller att tillvarata upphovsrättsliga intressen.
35. Europaparlamentet anser att det är absolut nödvändigt att upphovsrättsorganisationer som i monopolställning har offentliga uppgifter regleras på lämpligt sätt, så att den öppenhet som konkurrensrätten kräver kan säkerställas.
36. Europaparlamentet konstaterar att lagstiftningarna och föreskrifterna, liksom upphovsrättsorganisationernas stadgar och tillvägagångssätt, bygger på olika nationella traditioner och särdrag av historisk, juridisk, kulturell och ekonomisk karaktär.
37. Europaparlamentet understryker rättsinnehavarnas frihet att, i enlighet med rättsliga och avtalsenliga bestämmelser, välja mellan kollektiv förvaltning och individuell förvaltning. I detta sammanhang kan även praktiska skäl tas med i beräkningen.
38. Europaparlamentet konstaterar att upphovsrättsorganisationerna tar sig mycket olika former om man jämför deras organisation för olika kategorier av rättsinnehavare, inom olika sektorer eller i olika länder. Därför är det av avgörande betydelse för utnyttjandet av rättigheter inom den inre marknaden, att organisationerna uppfyller sin funktion som förvaltare.
39. Europaparlamentet begär att det skapas gemensamma instrument och jämförbara parametrar, och att de olika upphovsrättsorganisationernas verksamhetsområden samordnas för att på så sätt förbättra organisationernas samarbete sinsemellan och för att beakta utvecklingen av informationssamhället.
40. Europaparlamentet konstaterar att upphovsrättsorganisationerna måste ha demokratiska interna strukturer för att legitimera sin verksamhet och fungera effektivt. Därför begär parlamentet att det införs minimikrav i fråga om organisationsstruktur, insyn, redovisning och överklagandemöjligheter.

41. Europaparlamentet begär att samtliga rättsinnehavare skall kunna skicka egenhändigt valda företrädare med rösträtt till medlemsmötet, och anser att dessa företrädare bör beaktas då styrelsemedlemmar utses.
42. Europaparlamentet begär att alla de olika medlemskategorierna skall delta på lika villkor och - med hänsyn till den vertikala koncentrationen inom mediesektorn - att man är särskilt uppmärksam då styrelsemedlemmar skall utses. Allt detta måste ske i överensstämmelse med upphovsrättsorganisationernas interna arbetsordning och styrelsenormer, där hänsyn tas till andra relevanta kriterier (antalet verk eller tolkningar, storleken på inbetalningarna, etc) för deltagande i dessa organ. Det är med andra ord angeläget att fastställa en likabehandlingsprincip för motsvarande situationer.
43. Europaparlamentet begär att man sätter stopp för intressekonflikter (då rättsinnehavare och användare är en och samma person) i upphovsrättsorganisationernas verksamhet.
44. Europaparlamentet tillstår att ömsesidiga avtal mellan olika upphovsrättsorganisationer uttryckligen erkänts som tillåtliga genom rättspraxis, såvida de inte står i strid med konkurrensrättsliga bestämmelser. Europaparlamentet ser också en fara i att "one-stop shop"-funktionernas rättvisa agerande äventyras om de enskilda grupperna av rättsinnehavarna inte har likställda rättigheter. Under sådana förutsättningar bör de enskilda grupperna av rättsinnehavare ha möjlighet att separat förhandla om licenser och förvalta insamling och fördelning av intäkter från utnyttjandet av deras rättigheter.
45. Europaparlamentet begär att nationella repertoarer inte längre skall ges företräde gentemot icke-tillåtna upptagningar om inte annat följer av internationella avtal, särskilt Romkonventionen av den 26 oktober 1961 om skydd för utövande konstnärer, framställare av fonogram och radioföretag och Bernkonventionen av den 24 juli 1971 för skydd av litterära och konstnärliga verk.
46. Europaparlamentet begär att man avskaffar de så kallade B-avtalen.
47. Europaparlamentet utgår från att kulturell och social verksamhet, liksom uppdrag i allmänhetens intresse är motiverade i den mån de är demokratiskt legitima i samhället och/eller föreskrivs i lag och såvida alla medlemskategorier på ett rättvist sätt kan dra nytta av detta. Alla medlemskategorier måste vara representerade på ett likvärdigt sätt.
48. Vid en jämförelse av upphovsrättsorganisationernas kontrollmekanismer i olika EU-länder konstaterar Europaparlamentet för det första att det råder stora strukturella skillnader, och för det andra att kontrollernas effektivitetsgrad är mycket olika.
49. Europaparlamentet begär att det införs effektiva, oberoende, jämna, öppna och sakkunnigt utförda kontrollmekanismer i alla medlemsstater, som samtidigt tar hänsyn till de rättsliga, sociala, ekonomiska och kulturella aspekterna.
50. Europaparlamentet begär därför att det i hela EU införs jämförbara och kompatibla medlingsmekanismer för tvister mellan rättsinnehavare och upphovsrättsorganisationer, mellan olika upphovsrättsorganisationer och mellan upphovsrättsorganisationer och användare. Även småskaliga användare och personer som endast i begränsad omfattning innehar upphovsrätt måste kunna ha råd med sådana medlingsmekanismer.

51. Europaparlamentet begär också att man skall intensifiera arbetet med att försöka finna ett lämpligt förfarande för att hitta gränsöverskridande lösningar på motstridiga beslut som fattats i olika medlemsstater.
52. Europaparlamentet önskar att upphovsrättsorganisationerna skall åläggas en graderad informationsplikt både internt och externt, och begär därför att avgifterna, fördelningsnyckeln, årsredovisningen samt information om ömsesidiga avtal skall offentliggöras, bland annat på Internet.
53. Europaparlamentet anser att, då åtgärder vidtas på gemenskapsnivå, är det nödvändigt att skapa miniminormer för beräkning av avgifter för att även härigenom åstadkomma den insyn som krävs med tanke på konkurrenslagstiftningen.
54. Europaparlamentet begär att lämpliga förvaltningskostnader skall anges så att dessa lätt kan kontrolleras av de förmånsberättigade.
55. Europaparlamentet begär att det införs enhetliga kodningsstandarder för verk, vilka förenklar utnyttjandet av rättigheter, gör kontrollerna effektivare, samt gör upphovsrättsorganisationerna kompatibla sinsemellan på marknaden. Upphovsrättsorganisationer deltar i internationella forum för att främja utvecklingen av gemensamma, kompatibla och säkra standarder.
56. Europaparlamentet stöder önskemålet om att EU skall främja genomförandet av enhetliga kodningsstandarder.
57. Europaparlamentet begär att det skall finnas ett effektivt informationsutbyte mellan upphovsrättsorganisationerna. Samtidigt är det angeläget att se till att upphovsrättsorganisationerna, med hänsyn till dataskyddsbestämmelserna, får tillgång till ömsesidig ekonomisk information och att de kan beordra en granskning när det gäller att genomföra avtal om att ömsesidigt företräda varandra och bekräfta öppenheten i förvaltningen.
58. Europaparlamentet stöder kravet på att nödvändiga upplysningar om upphovsrättsorganisationernas materiella behörighet, d.v.s. de rättsinnehavare som de representerar och de rättigheter som dessa innehar, samt alla handlingar som innebär utnyttjande av en immateriell rättighet sammanförs centralt, liksom även befogenheter inom det materiella tillämpningsområdet, d.v.s. verk och därmed förbundna skyddade rättigheter. Detta bidrar till öppenhet, rättssäkerhet och praktisk möjlighet att utnyttja rättigheter.
59. Därför begär Europaparlamentet att licensinnehavarna skall åläggas att på lämpligt sätt informera om användningen.
60. Europaparlamentet begär att medlemsstaterna och Europeiska kommissionen fastställer strängare regler för efterlevnad och kontroll av den nationella lagstiftningen när det gäller upphovsrätt och närstående rättigheter och i synnerhet i de fall då ersättning för nyttjandet av skyddade verk och tjänster inte betalas.
61. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att övervaka hur det upphovsrättsliga

regelverket genomförs och huruvida dess tillämpning överensstämmer med gemenskapsrätten.

62. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att – tre år efter det att denna resolution antagits – undersöka om den avsedda harmoniseringen, demokratin och öppenheten i upphovsrättsorganisationerna uppnåtts och att, om så inte är fallet, vidta kompletterande åtgärder.
63. Europaparlamentet begär att det utarbetas en bindande definition av skyddsföremålen, inbegripet nya audiovisuella medier och produkter såvida det rör sig om egenhändigt skapade och kreativa prestationer.
64. Europaparlamentet kräver, med programmet Media+ som förebild, att det införs en reglerad tidsfrist för att åberopa rättigheter (3 år), särskilt på televisionsområdet, i syfte att stärka de oberoende producenterna och förbättra spridningen av europeiska verk.
65. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet, kommissionen och medlemsstaterna.

MOTIVERING

Upphovsrätt och närstående rättigheter har en lång tradition i Europas lagstiftning. De garanterar kreativitet, investeringar, tillväxt, sysselsättning, kulturell mångfald och tillgång till kvalitetsprodukter och utgör därför en milstolpe för informationssamhällets positiva utveckling. De utgör inte något självändamål utan gynnar hela samhället. Den tekniska utvecklingen och konvergensen av medierna innebär att samtliga berörda aktörer ställs inför allmänna utmaningar som kräver både stegvisa gemenskapsåtgärder och övergripande åtgärder. På egen hand kan medlemsstaterna inte längre möta dessa krav på det sätt som krävs.¹

Medan anpassningen av de nationella bestämmelserna blivit allt effektivare när det gäller praktisk upphovsrätt (första pelaren)², och medan det för närvarande pågår diskussioner om en anpassning av skyddsbestämmelser (andra pelaren)³, har det hittills inte skett någon anpassning av de upphovsrättsliga bestämmelser som ligger under den tredje pelaren, nämligen utnyttjandet av rättigheter.

När det gäller utnyttjandet av upphovsrätt och närstående rättigheter⁴ har kommissionen fört samråd sedan 1995⁵, och under 2002 lovade kommissionen att lägga fram ett meddelande. Så

---

¹ EU har ännu inte någon ursprunglig lagstiftningsbefogenhet, men sedan början av nittioalet är det ett tydligt mål för gemenskapen att utfärda upphovsrättsliga bestämmelser.

- Grönbok om upphovsrätt och ny teknik - upphovsrättsliga frågor som kräver omedelbara åtgärder, KOM(88) 172 av den 17 juni 1988.

- Initiativ till grönbok om kommissionens arbetsprogram inom området upphovsrätt och närstående rättigheter, KOM(90) 584 av den 17 januari 1991.

- Europa och det globala informationssamhället - Rekommendationer till Europeiska rådet, av den 26 maj 1994 (Bangemann-rapporten).

- Handlingsplanen Europas väg mot informationssamhället. Kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionalkommittén, (KOM(94) 347 av den 19 juli 1994.

- Grönbok om upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället, KOM(95) 382 av den 19 juli 1995.

- Meddelande från kommissionen - Uppföljning av grönboken om upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället. KOM(96) 568 av den 20 november 1996.

- Grönbok om konvergens av medierna, 1997.

² Sju direktiv har hittills antagits: Direktiv 91/250/EEG om rättsligt skydd för datorprogram, direktiv 92/100/EEG om uthyrnings- och utlåningsrättigheter och närstående rättigheter, direktiv 93/83/EEG om satellitsändningar och vidareändring via kabel, direktiv 93/98/EEG om skyddstid, direktiv 96/9/EG om rättsligt skydd för databaser, direktiv 2001/29/EG om upphovsrätt i informationssamhället, direktiv 2001/84/EG om följerrätt för upphovsmän till konstverk.

³ Förslaget till direktiv om åtgärder och förfaranden för skydd av immaterialrätter, KOM(2003) 46 av den 31 januari 2003, som för närvarande behandlas inom Europaparlamentet.

⁴ EG-domstolen påpekar att en välordnad förvaltning är av en avgörande rättsstatlig del i medlemsstaternas

har ännu inte skett, och därför tar nu parlamentet initiativet¹. Detta betänkande kommer att i första hand behandla kollektivt utnyttjande av rättigheter.

1. Den inre marknaden

Fri rörlighet för varor och tjänster, liksom etableringsfrihet, tycks vid en första anblick inte vara kompatibelt med upphovsrättens territoriellt begränsande förbudsbestämmelser. Och ändå har sju direktiv antagits hittills (se fotnot 2). Samtidigt har gemenskapens lagstiftare vid upprepade tillfällen påpekat för medlemsstaterna, rättsinnehavarna och användarna hur viktigt det är med ett kollektivt utnyttjande av rättigheter för en rättighetsförvaltning som skall kunna fungera i hela Europa².

För att fullborda den inre marknaden på det upphovsrättsliga området måste man se över principerna. De grundläggande principerna för upphovsrätten enligt den internationella rätten och medlemsstaternas lagstiftningar utgör grunden för alla framtidsorienterade överväganden om rättighetsförvaltningen i EU, vare sig det är fråga om kollektiv rättighetsförvaltning (genom upphovsrättsorganisationer) eller individuell rättighetsförvaltning i ett balanserat förhållande mellan rättsinnehavarna och licensinnehavarna vid marknadsföringen av rättigheter. Den "europeiska väg" man slagit in på måste fortsätta att följas³.

Artikel 95 i EG-fördraget utgör den rättsliga grund som behövs för en gemenskapsrättslig ram, med tillbörlig hänsyn till de grundläggande principerna i upphovsrätten och närstående rättigheter.

2. Konkurrens

Som regel befinner sig både enskilda upphovsmän, utövande konstnärer och andra rättsinnehavare i en svagare position jämfört med den finansiellt starkare användaren, och därför är de beroende av det kollektiva skydd som upphovsrättsorganisationerna erbjuder⁴.

---

gemensamma rättstradition (professor dr Jürgen Schwarze, ZUM 1/2002, s. 22). Detta politiska uttalande kommer även till uttryck i artikel 41.1 i stadgan om de grundläggande rättigheterna.

⁵ Ett antal utfrågningar och internationella konferenser har hållits under de senaste åren, bland annat utfrågningarna som kommissionen anordnade angående upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället och om kollektiv förvaltning den 8-9 januari 1996 och den 13-14 november 2000, den internationella konferensen om upphovsrätt och närstående rättigheter, på kvällen innan 2000-talet inleddes, i Florens den 2-4 juni 1996, den internationella konferensen om kreativitet och immaterialrätt - utvecklingsscenarier och framtidsutsikter som hölls i Wien den 12-14 juli 1998, det portugisiska ordförandeskapets kollokvium om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter i den digitala miljön - situation och framtidsutsikter, i Evora den 22-23 mars 2000, samt den internationella konferensen i Strasbourg den 9-11 juli 2000 om förvaltning och laglig användning av immateriella rättigheter.

¹ Inte så få problem som uppstår mellan rättsinnehavare och utnyttjare av rättigheter härrör från frågor som inte direkt berör upphovsrätt och närstående rättigheter. Dessa gränsfall (exempelvis definitionen av "offentlig" och "privat") kan tyvärr inte behandlas i detta betänkande.

² Kollektivt utnyttjande av rättigheter nämns i flera olika direktiv (se fotnot 2), och enligt kabel- och satellitdirektivet är detta obligatoriskt.

³ Det första steget i detta hänseende var IFPI-avtalet om samsändning, upphovsrättsorganisationernas Santiago-avtal samt OnLine-Art (OLA).

⁴ EG-domstolens rättsfallssamling, dom av den 21 mars 1974, mål 127/73, SABAM, Rec. 1974, 313, punkterna 9 och 10: "...ett företag av det slag som avses är en sammanslutning som har till syfte att skydda de individuella medlemmarnas rättigheter och intressen särskilt gentemot viktiga användare och distributörer av musik..." "Ett effektivt skydd av deras rättigheter och intressen förutsätter att sammanslutningen åtnjuter en ställning som

Samtidigt gör det kollektiva utnyttjandet av rättigheter det lättare för användaren att förvärva rättigheter. Påståendet att upphovsrättsorganisationer skulle förhindra fri konkurrens genom den dominerande ställning de *de facto* har på marknaden är berättigat ur vissa individuella intressens synvinkel, men ger inte en fullständig bild¹. Det är just på grund av sin särställning som upphovsrättsorganisationerna utgör en säkerhet för att förhindra att immaterialrätten koncentreras ytterligare. Med tanke på kommissionens långsiktiga beslut från oktober 2000, där man godkände sammanslagningen av AOL Time Warner under förutsättning att vissa villkor uppfylldes, bör kommissionen fortsätta att vara lika kritiskt inställd till olika former av mediakoncentration. Upphovsrättsorganisationernas monopol bör inte ersättas med medieindustrins monopol².

Å andra sidan skulle stränga kriterier och villkor - som alltid måste vara utformade på grundval av de grundläggande principerna - samt materialets karaktär eventuellt kunna motivera en begränsning av konkurrenslagstiftningen, eller till och med ett undantag från denna³. Vad har man för nytta av en ställning som godkänns och garanteras av lagstiftningen, om den inte kan utnyttjas på grund av konkurrensskyddet? En felanvänd konkurrens kan dessutom leda till splittrade marknader, kaos när det gäller tydliggörandet av rättigheterna samt dumpade avgifter.

3. Informationssamhället

System för förvaltning av digitala rättigheter (Digital Rights Management Systems – DRMS) gör utan tvekan en enorm nytta för rättsinnehavarna, användarna och informationssamhället när det gäller att möjliggöra tillgång till rättigheter och att förvalta dem. DRM-systemen är i första hand distributions- och redovisningssystem. Öppenhet, kontroll, lika möjligheter och fri tillgång till en omfattande repertoar är emellertid aspekter som kan bli lidande, i synnerhet om det är fråga om DRM-system som ägs av de berörda företagen. DRM-systemen kan alltså varken ersätta befintliga förvaltningsmekanismer eller upphovsrätt och mediepolitik, men de är ändå ett viktigt instrument för att förbättra den europeiska rättighetsförvaltningen.

Därmed står det klart att införandet av DRM-system inte automatiskt kommer att göra systemen för kollektiva ersättningsanspråk⁴ (så kallade levies) överflödiga. En anpassning av tekniskt neutrala levies (i enlighet med direktiv 2001/29/EG) på gemenskapsnivå, och upprättande av en rimlig balans mellan de olika kategorierna är därför både en förnuftig och nödvändig åtgärd.

I dagens informationssamhälle bör dessutom åtminstone de rättigheter som krävs för online-

---

grundar sig på en överlåtelse till den från de anslutna upphovsmännens sida av deras rättigheter i den utsträckning som krävs för att dess verksamhet skall få den nödvändiga omfattningen och betydelsen."

¹ EG-domstolens beslut av den 6 april 1995 i Magill-målet: "...på så sätt att en vägran att utfärda licens [...] inte i sig utgör något missbruk av denna dominerande ställning."

² Exempelvis radio- och filmproducenter o.dyl. äger ofta aktier i radio- och tv-bolag, distributionsbolag, kabel- och satellitbolag, samt tillbehörstillverkare. Musikförlag kan äga aktier i radiobolag.

³ Även domstolens ordförande, Rodrigues Iglesias, har framfört sådana tankar: Konkurrensrätten kan endast tas i beaktande under "särskilda omständigheter" (Beslut meddelat av domstolens ordförande den 11 april 2002, Mål C-481/01 P (R) IMS Health, punkt 64). Denna ståndpunkt skulle även kunna gälla förvaltningen av upphovsrätt (professor dr. J. Schwarze, ZUM, 1/2003, sid. 25).

⁴ Tre EU-länder har frivilliga system för kollektiva ersättningsanspråk (levies). Tolv EU-länder och fyra anslutningsländer har lagenliga levies, och i andra anslutningsländer förbereds införandet av levies.

användning kunna erbjudas och förvärfvas i hela EU. Upphovsrättsorganisationerna har redan upprättat en första gemensam "one-stop shop" som skall tjäna detta syfte (exempelvis genom Santiago-avtalen, avtalen om samsändning eller OLA/OnLine Art), men ytterligare förbättringar behövs. Gemensamma regler i hela EU beträffande kollektiv förvaltning av rättigheter, demokratiska strukturer inom upphovsrättsorganisationerna, övervakning, öppenhet eller effektiva förmedlingsbyråer samt uppfyllande av de upphovsrättsliga principerna och krav på en rättvis fördelning mellan upphovsrättsorganisationerna är grundläggande för upprättandet av europeiska one-stop shops.

4. Upphovsrättsorganisationer

Upphovsrättsorganisationer är frivilliga sammanslutningar av upphovsmän, artister och andra rättsinnehavare som vill skydda sina idémässiga och ekonomiska intressen i en immaterialrätt eller i sina tjänster i hemlandet och i utlandet¹. Dessa solidariska sammanslutningar har inte bara i uppgift att garantera det kollektiva skyddet och förvaltningen, utan har även en rent kulturell funktion. De mål som rör den förvaltande uppgiften uppnås bäst om följande krav uppfylls. I det utvidgade EU är medlemsstaternas lagstiftningar och föreskrifter, samt de enskilda upphovsrättsorganisationernas stadgar och tillvägagångssätt, alltför olika och ofta inte kompatibla. Rättighetsförvaltningen i det utvidgade EU måste så snabbt som möjligt förenklas, reformeras och förses med jämförbara parametrar.

De viktigaste punkterna är:

- **Upphovsrättsorganisationernas organisationsformer:** Dessa kan vara allt från lagenliga monopol, allmännyttiga eller ekonomiska sammanslutningar, till kooperativ, aktiebolag etc. Organisationsformen som sådan är inte relevant, under förutsättning att det finns en garanti för att organisationerna uppfyller de förvaltningsuppgifter som anges ovan.
- **Villkor för godkännande:** De olika bestämmelserna som gäller för den som vill inleda en verksamhet som upphovsrättsorganisation (både internt och externt) fastställs i vissa fall i lagstiftningen, men även i dessa fall kan bestämmelserna skilja sig åt. När det gäller kontrollen av deras genomförande, se nedan.
- **Verksamhetsområden:** Verksamhetsområdena bör samordnas så att upphovsrättsorganisationerna åtminstone kan samarbeta utan problem med varandra och över gränserna.
  - Tydliggörande av rättigheter, inbegripet partiella rättigheter, i synnerhet i fråga om de användningsformer som var okända då avtal slöts.
  - Fastställande av tillbörlig ersättning för användning².
  - Möjliggörande av snabb och enkel tillgång till rättigheter.
  - Insamling av ersättningar och snabb utbetalning av dessa till samtliga rättsinnehavare efter avdrag för förvaltningskostnaderna.
  - Kontroll av användningen.

---

¹ Det är först under de senaste åren som det bildats upphovsrättsorganisationer som så att säga saknar motståndare.

² Exempelvis i följande direktiv är detta en mycket viktig fråga för vissa användningsformer: direktiv 93/83/EEG om 93/83/EEG om satellitsändningar och vidaresändning via kabel, 92/100/EEG om uthyrnings- och utlåningsrättigheter och närstående rättigheter, och direktiv 2001/29/EG om upphovsrätt i informationssamhället.

- Kulturella och sociala funktioner samt allmännyttiga uppgifter.
- Tillhandahållande av interna och extern information, samt mellan de olika upphovsrättsorganisationerna.
- Bekämpning av piratkopiering.

- **Intern struktur:** Upphovsrättsorganisationernas uppgifter är motiverade då de fastställts av rättsinnehavarna själva, och de bör därför respekteras. Tyvärr dras upphovsrättsorganisationernas strukturer i EU ofta med demokratiska underskott. Majoriteten av alla rättsinnehavare är så kallade "gräsrotter" utan rösträtt och utan inflytande på utnyttjandeavtalens fortgående utveckling eller utformning. Ofta är kraven för högt ställda för att kunna bli en ordinarie medlem samtidigt som olika krav tillämpas för de olika yrkesgrupperna inom en och samma upphovsrättsorganisation. Det finns också upphovsrättsorganisationer som, trots att de består av två olika yrkesgrupper, de facto "ägs" av en enda yrkesgrupp. Förvaltnings- och kontrollorgan måste tillsättas på lika villkor. "Blandad sammansättning" (samma person vid olika upphovsrättsorganisationers förvaltnings- och kontrollorgan) får inte vara tillåtet. Vid utnämmandet av förvaltnings- och kontrollorganens medlemmar måste dessutom hänsyn tas till den vertikala integreringen av medieindustrin (se fotnot 12).
- **Ömsesidiga avtal:** Rättighetsförvaltningen, liksom upphovsrätten, grundar sig på territorialitetsprincipen och på folkrättsliga fördrag. Genom att sluta bilaterala avtal kan varje berörd upphovsrättsorganisation i ett land bevilja rättigheter avseende hela den internationella repertoaren inom landets gränser. Detta är alltså en (nationell) one-stop shop. Dessa ömsesidiga avtal¹ har uttryckligen erkänts som tillåtliga genom rättspraxis². Systemet skulle kunna fungera genom att man låter de befintliga licenserna även omfatta det digitala området - vilket är svårare när det gäller multimediala verk, där det inte gjorts någon tydlig klassificering i traditionell mening eller där handel med rättigheter (på begäran, ringsignaler etc) blockeras av enskilda aktörer³. Orättvisa metoder, exempelvis att ge nationella repertoarer företräde gentemot "non-qualified performers", innebär en avsevärd ekonomisk nackdel för rättsinnehavare inom EU som inte är bosatta i det berörda landet (rättsinnehavare från andra EU-länder) och därför måste detta tillvägagångssätt upphöra.
- **Kulturella/sociala uppgifter och allmännyttiga uppgifter:** Solidaritetsavgifter, marknadsföringskostnader, socialt stöd, kulturella bidrag, stipendier, priser etc - vare sig

¹ Det finns två olika typer av ömsesidiga avtal:

A-avtal: verkligt utbyte av uppgifter och licenser, införlivning i IPD (internationella databanken), ömsesidiga utbetalningar.

B-avtal: inget data- eller licensutbyte, ersättningar stannar kvar i det land där licensen utfärdats och används, och tillskrivs den lokala fördelningsfonden.

A-avtal bör prioriteras med hänsyn till öppenheten.

² EG-domstolens dom av den 13 juli 1989, mål 395/87, Tournier, Rec. 1989, s. 2565, punkt 20.

³ Handel med rättigheter via Internet betraktas ofta som ett problem vilket beror på förlagens och producenternas dominerande ställning inom upphovsrättsorganisationerna, och på de hinder de åstadkommer. Musikförlagen tvekar exempelvis i fråga om att låta upphovsrättsorganisationerna ta över utnyttjandet av samtliga relevanta rättigheter, eftersom ett individuellt utnyttjande av vissa rättigheter skulle kunna vara ett realistiskt alternativ på lång sikt och skulle generera högre inkomster. Återigen prioriterar musikindustrin sitt eget utnyttjande och har lagt hinder i vägen för användningen av Internet (se även MMR 10/2002, Stefan Ventroni/Günther Poll: Erhållande av musiklicens via Internet) - i vilket fall som helst betyder det också en oförtjänt ekonomisk förlust för de kreativa människorna.

de betalas med medel från den allmänna fonden, med pengar som inte kan fördelas, eller med ersättningar från tomma datamedier och kopieringsapparater - är berättigade om de är demokratiskt legitima och är tillgängliga för alla rättsinnehavare.

- **Övervakning/kontroll av upphovsrättsorganisationerna och deras verksamhet:** I vissa länder förekommer sådana kontroller inte alls, i vissa länder håller de på att utvecklas, och i vissa länder sköts kontrollerna exemplariskt. Den idealiska kontrollen vore en kombination av självreglering genom rättsinnehavarna och kontroll genom ett effektivt, oberoende, öppet och sakkunnigt expertorgan som tar hänsyn till samtliga aspekter, det vill säga de ekonomiska, kulturella, sociala och rättsliga aspekterna.
- **Medlingsmekanismer:** I medlemsstaterna bör det vara möjligt för rättsinnehavarna, användarna och upphovsrättsorganisationerna att få tillgång till både medlingskontor och rättsväsendet. De nationella medlingskontorens mandat, sammansättning och förfaranden bör vara kompatibla inom hela EU.
- **Öppenhet:** Öppenhet är betydelsefullt för samtliga parter och bör välkomnas ur konkurrensrättslig synvinkel, och därför bör följande åtgärder vidtas:
  - Avgifter, fördelningsnyckel, årsredovisning samt information om ömsesidiga avtal skall offentliggöras, bland annat på Internet.
  - Information om de administrativa kostnaderna: Kostnaderna beror på inkomstflödet och den mängd arbete som en viss rättighet kräver (exempelvis kontroll av diskotek). Samtliga kostnader måste kunna kontrolleras av rättsinnehavarna. De administrativa kostnaderna för en effektivt arbetande upphovsrättsorganisation ligger på i genomsnitt 10-15 procent.
  - Införande av enhetliga kodningsstandarder¹ och kompatibilitet. Kodning av verk medför en bättre kontroll, bättre uppföljningsmöjligheter och automatiska redovisningar, vilket minskar de administrativa insatserna och kostnaderna. Även problemet med den så kallade "black box" (inkomst som inte går att tillskriva, fördela, eller betala ut till någon upphovsman), kan minimeras med hjälp av ISO-standarder. Upphovsrättsorganisationerna måste övervaka koderna och aktivt ingripa mot missbruk - bland annat genom att väcka talan inför domstol.
  - Informationsutbyte mellan upphovsrättsorganisationerna (i synnerhet för att kunna förhindra ensidiga dumpningsvillkor).

5. Avslutande kommentarer

I egenskap av fördragets väktare måste kommissionen övervaka genomförandet och respekten av gemenskapsfördragen i fråga om upphovsrätt, inte bara i de nya medlemsstaterna, eftersom många rättigheter annars inte går att förvalta. Även med tanke på en fungerande inre marknad på det upphovsrättsliga området måste kommissionen vidta effektiva åtgärder mot att upphovsrätt och närstående rättigheter kringgås eller kränks.

---

¹ ISWC: kodning av verk, ISRC: kodning av inspelningar, IPI: kodning av artister.

25 november 2003

YTTRANDE FRÅN UTSKOTTET FÖR EKONOMI OCH VALUTAFRÅGOR

till utskottet för rättsliga frågor och den inre marknaden

över en gemenskapsram för upphovsrättsorganisationer
(2002/2274(INI))

Föredragande: Othmar Karas

ÄRENDETS GÅNG

Vid utskottssammanträdet den 22 oktober 2003 utsåg utskottet för ekonomi och valutafrågor Othmar Karas till föredragande.

Vid utskottssammanträdena den 4 och 24 november 2003 behandlade utskottet förslaget till yttrande.

Vid det sistnämnda sammanträdet godkände utskottet nedanstående förslag med 26 röster för, 2 röster emot och 2 nedlagda röster.

Följande ledamöter var närvarande vid omröstningen: Christa Randzio-Plath (ordförande), José Manuel García-Margallo y Marfil, Philippe A.R. Herzog och John Purvis (vice ordförande), Hans Blokland, Renato Brunetta, Hans Udo Bullmann, Robert Goebbels, Lisbeth Grönfeldt Bergman, Mary Honeyball, Christopher Huhne, Giorgos Katiforis, Christoph Werner Konrad, Alain Lipietz, Astrid Lulling, Alexander Radwan, Karin Riis-Jørgensen, Olle Schmidt, Bruno Trentin, Theresa Villiers, Richard A. Balfé (suppleant för Jonathan Evans), Manuel António dos Santos (suppleant för Pervenche Berès), Harald Ettl, Harald Ettl (suppleant för David W. Martin), Wilfried Kuckelkorn (suppleant för Fernando Pérez Royo), Werner Langen (suppleant för Piia-Noora Kauppi), Erika Mann (suppleant för Peter William Skinner), Simon Francis Murphy (suppleant för Bernhard Rapkay), Elly Plooij-van Gorsel (suppleant för Carles-Alfred Gasòliba i Böhmen), Herman Schmid (suppleant för Armonia Bordes), Ieke van den Burg (suppleant för Helena Torres Marques), Klaus-Heiner Lehne (suppleant för Othmar Karas i enlighet med artikel 153.2 i arbetsordningen) och Marie-Thérèse Hermange (suppleant för Ingo Friedrich i enlighet med artikel 153.2 i arbetsordningen).

FÖRSLAG

Utskottet för ekonomi och valutafrågor uppmanar utskottet för rättsliga frågor och den inre marknaden att som ansvarigt utskott infoga följande i sitt resolutionsförslag:

1. Europaparlamentet betonar att den grundläggande regeln på den inre marknaden skall vara konkurrens och att monopol endast kan accepteras som motiverade och klart reglerade undantag.
2. Mot bakgrund av erfarenheterna inom filmsektorn begär Europaparlamentet att konkurrensen där det är möjligt skall stärkas även när det gäller övrig upphovsrätt.
3. Europaparlamentet kräver särskilt att enskilda upphovsmän i princip skall ges möjlighet att välja mellan kollektiva och individuella sätt att låta sina rättigheter tillvaratas i enlighet med rättsliga bestämmelser och avtalsvillkor.
4. Europaparlamentet begär därför att de existerande territoriella monopolstrukturerna skall ses över och i förekommande fall begränsas till de sektorer där det bevisligen inte finns några alternativ för det erforderliga skyddet av upphovsrättsintressen.
5. Europaparlamentet konstaterar att varken spridning av medieprodukter eller förvaltning av upphovsrätter utgör naturliga monopol och att konkurrensrätten skall tillämpas generellt för att i förhandlingar om tillvaratagande och förvaltning av upphovsrättsskyddade verk motverka den tilltagande mediekoncentrationen och den övermakt för de kommersiella intressena som följer av detta.
6. Europaparlamentet begär att potentialen i nya teknologier och distributionsnät skall utnyttjas på ett kreativt sätt när det gäller att tillvarata upphovsrättsintressen.
7. Europaparlamentet anser att det är nödvändigt att så snart som möjligt få till stånd full öppenhet och insyn i upphovsrättsorganisationerna, bland annat separat redovisning av förvaltnings- och licenskostnader, klarare och tydligare strukturer för tillvaratagande av rättigheter, beaktande av ekonomiska effekter när avgifter fastställs, transparenta avgiftsflöden mellan förvaltningsbolagen samt effektivare översyn.
8. Europaparlamentet förespråkar i detta sammanhang ett offentligt register som är elektroniskt tillgängligt och där alla upphovsrättsinnehavare som företräds av upphovsrättsorganisationer anges.
9. Där höga transaktionskostnader uppstår på grund av fragmenterade rättigheter föreslår Europaparlamentet att ett enda serviceställe (one-stop-shop system) inrättas för nyttjare och förvaltare av rättigheter.
10. Europaparlamentet anser att det är absolut nödvändigt att upphovsrättsorganisationer regleras på lämpligt sätt där de i monopolställning fyller offentliga uppgifter, så att den öppenhet som konkurrensrätten kräver kan säkerställas.

25 november 2003

YTTRANDE FRÅN UTSKOTTET FÖR KULTUR, UNGDOMSFRÅGOR, UTBILDNING, MEDIER OCH IDROTT

till utskottet för rättsliga frågor och den inre marknaden

över en gemenskapsram för gemenskapsram för upphovsrättsorganisationer
(2002/2274(INI))

Föredragande: Alexandros Alavanos

ÄRENDETS GÅNG

Vid utskottssammanträdet den 21 januari 2003 utsåg utskottet för kultur, ungdomsfrågor, utbildning, medier och idrott Alexandros Alavanos till föredragande.

Vid utskottssammanträdena den 4 och 25 november 2003 behandlade utskottet förslaget till yttrande.

Vid det sistnämnda sammanträdet godkände utskottet enhälligt nedanstående förslag.

Följande ledamöter var närvarande vid omröstningen: Michel Rocard (ordförande), Vasco Graça Moura, Mario Mauro och Theresa Zabell (vice ordförande), Alexandros Alavanos (föredragande), Pedro Aparicio Sánchez, Juan José Bayona de Perogordo (suppleant för Francis Decourrière), Christopher J.P. Beazley, Marielle de Sarnez, Raina A. Mercedes Echerer, Säid El Khadraoui (suppleant för Lissy Gröner), Cristina Gutiérrez Cortines (suppleant för Domenico Mennitti), Ruth Hieronymi, Ulpu Iivari, Juan Ojeda Sanz, Doris Pack, Roy Perry, Christa Prets, Stavros Xarchakos, Phillip Whitehead (suppleant för Barbara O'Toole), Eurig Wyn och Sabine Zissener.

FÖRSLAG

Utskottet för kultur, ungdomsfrågor, utbildning, medier och idrott uppmanar utskottet för rättsliga frågor och den inre marknaden att som ansvarigt utskott infoga följande i sitt resolutionsförslag:

1. Europaparlamentet välkomnar det initiativ som utskottet för rättsliga frågor och den inre marknaden tagit för att diskutera upphovsrättsorganisationernas roll på området upphovsrätt och närstående rättigheter.
2. Europaparlamentet påpekar att skydd för och kollektiv förvaltning av immateriella rättigheter är viktiga faktorer för att stimulera den kulturella kreativiteten och påverka utvecklingen av kulturell och språklig mångfald.
3. Europaparlamentet betonar vikten av att finna en avvägning mellan, å ena sidan, konstnärernas och rättsinnehavarens rättigheter och intressen och, å andra sidan, behovet av att garantera största möjliga spridning av deras verk till nytta för den potentiella publiken. I det avseendet innebär upphovsrättsorganisationer en stor fördel för hela kedjan genom att de underlättar användarnas tillgång till verkens innehåll och spridningen av verken.
4. Europaparlamentet påpekar att upphovsrätten inbegriper två huvudtyper av rättigheter: ekonomiska rättigheter, som innebär rätt att mångfaldiga, förmedla till allmänheten (även sända), distribuera etc., och ideella rättigheter, som omfattar upphovsmannens och utövarens rätt att invända mot eventuella förvrängningar, förvanskningar eller andra ändringar i hans eller hennes verk.
5. Europaparlamentet erkänner upphovsrättsorganisationernas viktiga roll. De är en absolut nödvändig länk mellan skaparna och användarna av upphovsrättsligt skyddade verk, eftersom de ser till att konstnärer och rättsinnehavare får ersättning när deras verk används. Den tekniska utvecklingen har lett till nya former av skyddade verk, särskilt på multimedieområdet, och har ökat möjligheterna att internationellt utnyttja immateriella rättigheter. Enskilda konstnärer och rättsinnehavare anser det omöjligt att själva övervaka de nya svårigheterna.
6. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att – när frågan om upphovsrättsorganisationer behandlas – ta hänsyn till den kulturella dimensionen av kollektiv rättighetsförvaltning. Konstnärers och rättsinnehavarens rättigheter skyddas genom nationell lagstiftning, Bernkonventionen, TRIPS- och WIPO-avtalen och genom flera EU-direktiv. Upphovsrättsorganisationerna regleras däremot på nationell nivå i enlighet med befintliga nationella, europeiska och internationella bestämmelser. Bestämmelserna om upphovsrättsorganisationer varierar från en EU-medlemsstat till en annan på grund av historisk, rättslig, ekonomisk och – framför allt – kulturell mångfald bland medlemsstaterna.
7. Europaparlamentet framhåller att vissa upphovsrättsorganisationers strategi (i synnerhet på musikområdet) att med hjälp av sina distributionsbestämmelser främja icke-kommersiella men kulturellt viktiga verk bidrar till kulturell utveckling och mångfald. Parlamentet erkänner även upphovsrättsorganisationernas kulturella och sociala verksamhet, genom vilken dessa även blir utövare av offentlig makt.

8. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att i samband med sitt meddelande om framtiden för den audiovisuella politiken i Europa, som skall offentliggöras om några månader, exakt fastställa vad som avses med europeiskt audiovisuellt verk, eftersom det finns många exempel på inflytelserika TV-bolag som vägrar att betala upphovsrättsorganisationer med argumentet att TV-program inte är några ”verk” (även om de har manusunderlag), och ser till att få igenom orättvisa avtalsbestämmelser.
9. Europaparlamentet framhåller att strävan efter profit är oförenlig med upphovsrättsorganisationernas egenskap som förvaltare av andras egendom och skapar intressekonflikter. Parlamentet framhåller även att upphovsrättsorganisationernas monopolkaraktär å ena sidan innebär betydande fördelar för rättsinnehavarna och användarna, men å andra sidan utgör en risk för missbruk och en ineffektiv och oskäligt dyr drift av upphovsrättsorganisationerna.
10. Europaparlamentet signalerar att kommissionens framtida EU-direktiv om TV, radio, förmedling, sändning och telekommunikationer på det digitala området måste erkänna och innehålla bestämmelser om ägande och skydd som baseras på principen om upphovsmannarätt. EU skulle på så sätt stärka europeisk konst och kultur och öka konstnärernas, även författares, musikers och filmmakares, förtroende eftersom de då vet att deras nya verk kommer att åtnjuta korrekt skydd mot pirattillverkning och att ideella rättigheter och ekonomisk stimulans garanteras.
11. Europaparlamentet framhåller att avsaknaden av förmånliga förfaranderegler för upphovsrättsorganisationer och av strukturer för snabb biläggnings av tvister leder till ett ineffektivt skydd för upphovsmännen och till ökade förvaltningskostnader. Parlamentet betonar att förvaltningsbolagen på grund av sin karaktär och uppgift måste administreras och kontrolleras av rättsinnehavarna.
12. Europaparlamentet uppmärksammar att det i de nya medlemsstaterna ännu inte finns upphovsrättsorganisationer inom samtliga sektorer för samtliga rättsinnehavare och samtliga register, och att man bör inrätta ett särskilt stödprogram för bolagen i dessa länder för att öka verkens spridning, stärka det europeiska kulturarvet och förbättra rättssäkerheten. Parlamentet uppmanar kommissionen att lägga fram ett förslag om detta.
13. Europaparlamentet betonar att upphovsrättsorganisationer är det viktigaste alternativet för ett effektivt skydd av konstnärens upphovsrätt, att dessa bolag måste arbeta enligt principerna om öppenhet, demokrati och medverkan av upphovsmännen. Parlamentet betonar att införandet av skälig ersättning i utbyte mot fri reproduktion för privat bruk är det enda sättet att säkerställa att upphovsmännen får rättvis ersättning och användarna lätt tillgång till verk som omfattas av immateriell äganderätt och att detta inte kan ersättas av system för förvaltning av digitala rättigheter (DRMS).
14. Europaparlamentet välkomnar initiativ som ISAN-nummer (International Standard Audiovisual Number) som erkänns av FN-organisationen ISO (Internationella standardiseringsorganisationen), vilket kan utnyttjas mjukvara för att fastställa när och var ett audiovisuellt verk används. Parlamentet ställer sig rent allmänt positivt till att internationellt samarbete på detta område främjas.
15. Europaparlamentet framhåller att ett viktigt kriterium, men inte det enda, för

rättsinnehavarnas representation i de organ som administrerar och kontrollerar upphovsrättsorganisationer bör vara det ekonomiska värde av rättigheterna som varje rättsinnehavare bidrar med till upphovsrättsorganisationen och att det även måste säkerställas i lagstiftningen att upphovsmannen fritt kan besluta vilka rättigheter som skall överlåtas på en upphovsrättsorganisation och vilka som skall förvaltas av upphovsmannen personligen.

16. Europaparlamentet upprepar de farhågor som uttrycktes den 20 november 2002¹ och som går ut på att den tekniska utvecklingen i mediesektorn kan leda till farlig koncentration och äventyra pluralism, demokrati och kulturell mångfald om den inte regleras.

---

¹ Europaparlamentets resolution om mediakoncentration.